Kristigs Wehstnesis.

Populari ſiniſks garigs laikrakſts.

Isnahk katra mehneſcha pirmâ treſchdeenâ un makſâ peeſuhtot ar wiſeem peelikumeem — 2 krahjumi „Ewangelijuma Dſeeſmu“ 24 peelikumi behrneem („Labâ Wehſts“) un 6 lokſnes „Jaunâ Deriba ar paſkaidrojumeem“ — pa gadu 1 rubli.

Redakzijas un ekſpedizijas adreſe: П. Лаубрту, Митава, Конная 5, Курл. губ. (P. Laubert, Mitau, Pferde Str. Nr. 5, Courland, Russia.)

№ 7. Julijâ 1909. Isnahk 4. gadu.

Sabatiſms Bihbeles un prahta gaiſmâ.

(Turpinajums).

Tee nu bij tee apſtahkli Galatijas draudſês, kad apuſtuls tam rakſtija ſawu wehſtuli. Breeſmas draudſês bij łoti leelas. Ne par welti apuſtuls teiz ſawu anatema, „lai ir nolahdets“, pahr Galateeſchu pawedejeem. Skaidri apuſtuls apſinajas, ka peekerſchanâs bauſlibai Jaunâ Deribâ ir atpakaleeſchana — wihri ſahk baudit behrna baribu, peenu. Skaidri apuſtuls apſinajas, ka te Sahtans ſpehlê ſawu lomu un, bauſlibas juhgu uſ mahzeklu kaklu likdams, Ap. D. 15, 10., iſmet Galatijas draudſês ſawus ſmalkos elles tihklus, jo bauſliba tam, kas grib nahkt pee Deewa, ir par gruhtu, ta to atbaida no Deewa; un bauſliba tam, kas jau ir pee Deewa, tam, kas jau ir peſtits, ir par weeglu, ir behrnu bariba, ir, ja ta drihkſt labakas ſapraſchanas dehł teikt, ſawos ahrejos iſdarijumos un daudſejos praſijumos, kuros naw nekahdas praktiſkas taiſnas dſihwes noſihmes, ſpehku leetinas, dotas ar labu nodomu łoti wajadſigâ brihdî neſaprahtigeem, wehl nepeeauguſcheem Wezâs Deribas łaudim, lai tee no Deewa neatklihſtu, lai tee ſawa paſcha labuma un droſchibas dehł pee Deewa rotałatos. Wihreem wajag jaunas bauſlibas, rakſtitas ſirdî un garâ, Jer. 31, 31—34; 32, 39. 40; Ezek. 36, 26. 27; 2. Kor. 3, 3., mihleſtibas bauſchła, Gal. 5, 14; Rom. 13, 9. 10; Mt. 22, 36—40; Jahn. 13, 34. 35., kas zeł paſauli no engem ahrâ, kas wed zilweku tik tahłu, ka tas atdod wiſu, kas tam ir, kas pat eet nahwê ar ſmaidu uſ luhpam! Waj ir kahds likums ahrejos bauſlibas iſdarijumos, kas praſa atdot wiſu, kas praſa eet preekſch likumdeweja nahwê? Kalpi ir bauſlibneeki, nekas zits, un no kalpa praſa tikai kalpoſchanu, newis uſupureſchanos lihdſ nahwei, lihdſ kruſta nahwei! Tikai behrns ſpehj wairak; tikai ewangelijums padara zilweku par Deewa behrnu! Luhk, to Pahwils wiſu gaiſchi apſinajas! Waldſinoſchi nu ir łoti, ſtuhdet Galateeſchu Grahmatu un redſet, ka Deewa ſwaiditais apuſtuls atſpehko un iſnihzina bauſlibneeku uſſkatus ſawâs mihłajâs Galatijas draudſês. — Eſam ari peeminejuſchi, ka ari muhſu deenâs kriſtigâ draudſê ronas bauſlibneeki — jauzeji. It kâ pirmo kriſtigo draudſchu Juhdu kriſtigee-bauſlibneeki tee praſa, lai mehs ſwehtam ſabatu, lai neehdam zuhkgału u. t. t. Brihnums tikai tas, ka ſchee łaudis naw Juhdu kriſtigee, bet gan paganu kriſtigee — tâ tad wineem naw tâ dabigâ pamata ſem kahjam, kahds bij pirmo draudſchu Juhdu kriſtigeem. Brihnums ari tas, ka wineem ir Jaunâs Deribas ſkaidree un gaiſchee iſſkaidrojumi rokâ un daudſee, neſkaitamee peerahdijumi, kur Deews Sawu Garu un Sawas ſchehlaſtibas dewis beſ bauſlibas ahrejo noſazijumu eewehroſchanas — wiſs tas nebij Juhdu kriſtigeem pirmâ draudſê — un tomehr tee grib buht bauſlibneeki. It kâ teepigee Juhdu kriſtigee, kas ar laiku iſwehrtâs par Ebioneeſcheem, wini neeewehro, ka apuſtuli paganeem no Wezâs Deribas bauſchłeem — newis peſtiſchanas dehł, bet gan brahłu mihleſtibas dehł, lai neapgrehzinatu — uſlika tikai tſchetrus bauſchłus — „ſargatees no elkadeewu upureem un no noſchnaugtâ un no mauzibas“ — un newis ſeſchus, tas ir, ari wehl turet ſabatu un neehſt zuhkgału, Ap. D. 15 nod. ſewiſchki 28. 29. p. Brihnums ari, kapehz tee neapgraiſa ſawus behrnus, jo ta tak dabiga bauſlibas ſeka, pat durwis uſ bauſlibu. Daudſwairak, taî paſchâ laikâ, kur wiſi nopeetnee kriſtigee ar aſaram azîs pulzejas ap ſawu Peſtitaju, newis bauſlibu, aiſmirſdami pat ſawas tizibas uſſkatus maſwehrtigâs leetâs, un kopigi gaida ſawa Meiſtera pawehles, Pehdejo Laiku miſioni, tur wini ziteem kriſtigeem par apgrehzibu un pret wiſu kriſtigo ilggadigo paraſchu ſahk turet bauſlibu, turet ſabatu, neehſt zuhkgału un pat tam wiswezneeſigakam, deewbijigakam Deewa behrnam iſſkaidrot, ka winſch wehl naw wiſu aiſneedſis, ja neſwehti ſabatu, un ka tikai wini atradis ſchehlaſtibu Deewa azîs. Nu, lai ari apuſtuls Pahwils runâ uſ wineem ſawâ Galateeſchu Grahmatâ ar teem

paẜcheem panahkumeem, kahdi tam bij pee maldinateem Galateeẜcheem! Tos panahkumus redſeſim, kad buhẜim grahmatu iſſtuhdejuẜchi zauri."

Papildinaẜchanas dehł uſrakſtiſim wehl kahdas rindinas par apuſtuku un pirmo kriſtigo i ſt u r e ẜ ch a n à s e e m e ẜ l e e m pret Wezo Deribu un winas noẜa-zijumeem — bauẜlibu.

1. Wezà Deriba lihdſ ar winas noẜazijumeem bij dota tikai lihdſ ſinamam laikam J u h d u tautai, ar ko Deews ẜcho deribu bij darijis. 5. Moſ. 5, 2. 3. Ap-graiſiẜchanas bauẜlis, 1. Moſ. 17, 1—10; ſabata bauẜlis, 2. Moſ. 16, 4. 5. 14—30; 20, 8; 31, 13—17; 5. Moſ. 5, 12—15; Ezek. 20, 12. 13. 20. Deews ẜolija jaunu deribu, Jer. 31, 31—34.

2. Wahrds „muhſchigi" naw atteezinats tikai uſ ſabatu, bet ari uſ apgraiſiẜchanu un paẜẜu, ẜaprotams preekẜch teem łaudim, ar kureem ẜlehgta deriba. 1. Moſ. 17, 7. 8. 10; 2. Moſ. 12, 14; 30, 8; 3. Moſ. 23, 14; 24, 3. Schis teizeens iſnihkſt lihdſ ar deribas iſnihkẜchanu, jo ari Kanaana ſeme bij ẜolita „muhſcham", bet Deews neiſpildija ẜoliſumu, tapehz ka Jſraelis neiſpildija lih-gumu jeb deribu. 1. Moſ. 17, 8; Ebr. 8, 9.

3. Wezàs Deribas un winas noẜazijumu — to „neẜpehzigo, nederigo" — weetâ nahkuẜe Jaunà Deriba, kuru Swehtee Rakſti noẜauz par pahraku — „ſabatu." Ebr. 7, 18. 19. 22; 8, 6—13; 12, 18—24; Kol. 2, 4—23; Rom. 10, 4; 2. Kor. 3, 6—11; Rom. 14, 5—23. Jeſus teiz: „Bauẜliba un praweeẜchi ir lihdſ Jah-nim. No ta laika Deewa walſtibas ewangelijums top ẜludinats un ikkatrs ar waru lauſchas tur eekẜchâ." Luhk. 16, 16.

4. Jaunà Deriba un jaunais lihgums nekur nepawehl ẜwehtit ſabatu. Gan ſabats teek iſẜkaidrots par tahdu, kura dehł lai neweenu neteeẜà. Kol. 2, 16; Rom. 14, 5. 6. 10. 13. 17. Nu, eẜam par ẜcho preekẜch-metu jau runajuẜchi.

5. Jaunâ Deribâ uſ peepraẜijumu, Jeſus pat kahdam Wezàs Deribas zilwekam ẜaka, kas jadara, bet taiẜni iſlaiſch ſabatu. Mark. 10, 17—22; Mat, 22, 35—40.

6. Wezàs Deribas łaudim bij jaẜwehti ſabats, ẜeptità deena, bet ſabata bauẜlis nebuht neuſrahda, k u r a ta ẜeptità deena jeb ſabats ir. Tur tik teikts: „Peemini to ẜwehtu deenu, ka tu to ẜwehti." 2. Moſ. 20, 8. Un aſtoto, waj dewito deenu neẜwehti ari tee, kas ſabatu neẜwehti, bet ari ẜeptito. Tà tad wiẜi kriſtigee, kas ẜwehti ẜwehtdeenu, pat iſpilda, Jaunas Deribas ẜweht-deenu ẜwehtidami, ari Wezàs Deribas bauẜli. L a i k s, ẜkaitls un weeta ta Kunga azis naw ẜwehti, tapehz ka ta tikai tẜchaula. Preekẜch ta Kunga tikai b u h t n e i — tam ẜ a-t u r a m paẜcham, tai d a t i ẜ ch a n a i paẜchai noſihme. To bij jamahzas Samareeẜchu ẜeewai un to apſtiprina wahrds ẜazits par atraitnes dahwanu. Jahn. 4, 19—24; Mark. 12, 41—44; Mat. 7, 12. Tikai knauẜchu kahẜeji teepjas par laiku, ẜkaitli, weetu — ahrigo — „ẜchkihſta bikera un błodas ahrpuẜi." Salihdſini Mat. 23. nod.; Ap. D. 15,1—5; 2. Kor. 3, 6.

7. G r e h k u p e e d o ẜ ch a n u u n S w e h t o G a r u d a b ù b e ſ b a u ẜ l i b a s u n ſ a b a t a. Ap. D. 10, 44. 45. 46; Gal. 3, 1—5. 11. Wiẜas Pahwila draudſes un muhẜlaika tizigee dabujuẜchi Swehto Garu beſ bauẜlibas un ſabata.

8. Sabatu atmetot jau neteek atmeſtas muhſchigàs pateeẜibas idejas, jo Jaunâ Deribâ wiẜs tas, kas der un labs, no Wezàs Deribas eekẜchâ. Gara auglis naw ſabats, Gal. 5, 22 un „Deewa walſtiba naw ehdeens un dſehreens"—ari ſabats ne, ari zuhkgałas neehẜchana ne — „bet t a i ẜ n i b a u n m e e r s u n p r e e k s e e k ẜ ch S w e h t a G a r a." Rom. 14, 17. 18. „Jo kas ẜchinîs leetâs Kriſtum kalpo, tas ir Deewam patihkams un zilwekeem peenehmigs."

V. Kà iſzehlàs ta Kunga deena — muhẜu ẜweht-deena un kas ta ir? Schis ir łoti ẜwarigs jautajeens, tapehz ka Sabatiſti teem, kas naw tik ſinigi wehſturê, grib eeſtahſtit, ka muhẜu ẜwehtdeena eẜot eezelta no pahweſta, par kuru tee iſẜakas łoti nizinoẜchi, un Ro-meeẜchu keiſara Konſtantina. Weens no winu galwena-keem wadoneem kahdâ no ẜaweem rakſteem pat eedroẜchi-najas iſrunat ẜchos mułkigi lepnos neprahta wahrdus: „Kas drihkſt peeẜawinatees wezaku teeẜibas preekẜch ẜwehtdeenas? Paganiẜms kà winas tehws, pahweſtiba kà winas mahte, jaunlaiku popularais proteſtantiẜms kà winas kuhma." Tà kà muhẜu ẜwehtdeena jeb ta Kunga deena jau bij ilgi preekẜch keiſara Konſtantina un pahweſtibas — mehs peerahdiẜim to — un wairakus gadu ẜimtenus preekẜch proteſtantiẜma, tad pehz ẜchi Sabatiſtu galwenà wadona teikuma iſnahk, ka papreekẜch dſimſt behrns un tad tik tehws un mahte un kuhmi teek iſredſeti newis preekẜch maſeem behrneem, bet gan preekẜch ẜpehka pilneem wihreem. Bet nu pee preekẜchmeta paẜcha!

Muhẜu ẜwehtdeena jeb ta Kunga deena naw iſzehluẜès no keiſara Konſtantina, jo keiſars Konſtantins waldija z e t u r t à g a d u ẜ i m t e n a ẜ a h k u m â pehz Kriſtus, bet muhẜu ẜwehtdeenai pehdas Bihbelê jau atrod p i r m â g a d u ẜ i m t e n î pehz Kriſtus un wehſtures leezibu par ẜwehtdeenas jeb ta Kunga deenas eẜamibu p i r m s keiſara Konſtantina waldiẜchanas laika ir wairaku. — Muhẜu ẜwehtdeena ari naw iſzehluẜès no pahweſta, jo tas wihrs, kuru Sabatiſti noẜauz par pahweſtu un kuru tee uſẜkata kà galweno wainigo ẜwehtdeenas eezelẜchanai — tas ir biẜkaps Silweſters — wiſpirms, tai laikâ nemaſ netika ẜaukts par pahweſtu, gan biẜkapu, tad, winẜch bij biẜkaps no 314.—335. gadam pehz Kriſtus un beidſot, it n e k a h d u p r e e k ẜ ch r a k ſt u p a r m u h ẜ u ẜ w e h t d e e n a s e e z e l ẜ ch a n u wina rakſtos draudſem naw. — Muhẜu ẜwehtdeenas iſzelẜcha-nàs ari naw meklejama pahweſtibâ, jo preekẜch 190. gada pehz Kriſtus kriſtigas draudſes wehſturê pat ar wairum-glahſi newar eeraudſit pahweſtibu — weena biẜkapa pazel-

schanos pahr otru — bet jau preeksch 190. gada preeksch Kristus bij muhsu swehtdeena.

Swehtdeenas pehdas Jaunâ Deribâ. Ir trihs Bihbeles pantini, kuros runa par swehtdeenu. Pirmais ir Ap. D. 20, 7: „Bet pirmâ nedeļas deenâ, kad tee mahzekli bija sanahkuschi to maisi lauſt, Pahwils ar teem sarunajas, gribedams otrâ deenâ aiseet. Un winsch to wahrdu mahzija lihds pusnaktij.“ Schis pantinsch sino par kahdu Troadas kristigo sapulzeschanos pirmâ nedeļas deenâ jeb muhsu swehtdeenâ. Pantinsch tahlak leek saprast, ka „mahzekli“ jeb kristigee nebij wis nahkuschi tajâ deenâ, tapehz ka Pahwils bij atnahzis, bet gan lai pehz pastahwoschâ paraduma „laustu maisi“, tas ir, baudîtu ta Kunga meelastu jeb sw. wakarinu. Saprotams, Pahwils isleetoja scho gadijeenu — sazija deewwahrdus, „sarunajas“ un mahzija kristigos. Schi sapulzeschanâs notika apustuļa Pahwila treschâ misioneszeļojuma beigâs, apmehram 58. gadâ pehz Kristus — tâ tad gadus 25 pehz pirmâs kristigâs draudses dibinaschanas un wairakus gadus pehz Troadas kristigo draudses dibinaschanas, kad draudse jau, zerams, bij leela — un paganu kristigos. Eewehrojot schos apstahklus, naw eespehjams domat, ka maises lausischanas deena Troadas draudsê buhtu katreis sewischki tikusi issinota — to grib eestahstit Sabatisti — bet gan notikusi bes eepreekschejas issinoschanas wiseem draudseslozekleem parasti sinamâ, noteiktâ sapulzeschanâs deenâ — ta Kunga deenâ. Un pirmâ kristigâ draudse baudija ta Kunga meelastu pehz deewwahrdeem katrâ swehtdeenâ. Tâ tad jau 58. gadâ pehz Kristus wismas Troadas draudse Masasijâ swehtija muhsu swehtdeenu, tas ir, atschkihra to no pahrejâm nedeļas deenam tâs deribas dehļ, ko ta darijusi ar to Kungu. — Garam ejot wehl japeemin, ka schis isskaidrojums, kam peekriht wisi eewehrojamakee Bihbeles isskaidrotaji, pehz Sabatistu domam tomehr neesot pareis. Wini teiz: Pahwils, gribedams muhsu swehtdeenas rihtâ aiszeļot, esot Troadâ sche mineto sapulzi turejis muhsu sestdeenas wakarâ, lihds pat muhsu swehtdeenas rihtam jeb Sabatistu un Schihdu pirmdeenas sahkumâ, tâ tad „nedeļas pirmâ deenâ“ — pehz winu rehkina. Sabatisteem un Schihdeem muhsu sestdeenas wakars un ta nakts us muhsu swehtdeena ir winu „pirmâs nedeļas deenas“ pirmâ puse, tapehz ka tee deenu nesahk wis rehkinat no pusnakts kâ mehs, bet gan no wakara, kad saule nogahjusi. — Wispirms schis Sabatistu isskaidrojums neistur kritiku, tapehz ka Troadas kristigo sapulzeschanâs, „lai maisi laustu,“ bij kahrtiga — kâ jau pahrrunajam — newis ahrkahrtiga un *parastai* „maises lauschanai“ bij janoteek newis kahdâ ikdeenischkâ nedeļas deenâ — pehz Sabatistu isskaidrojuma *tai* tad buhtu janoteek ikdeenischkâ nedeļas deenâ — bet gan kristigo swehtdeenâ. Tahlak — Pahwils gribeja newis tai paschâ deenâ aiseet tas ir, pirmâ nedeļas deenâ, bet gan „otrâ deenâ“. Winsch ari aisgahja otrâ deenâ — newis „pirmâ deenâ“ — un tuhlin pehz sapulzes. Ir jau ari pawisam nejehdsiba domat, ka Pahwils buhtu steidsees turet sapulzi Sabatistu un Schihdu pirmdeenas wisâ pirmâ pusê, tas ir pa nakti un tad deenas otrâ pusê neko nedarijis un tad tik otrâ deenâ aiszeļojis. Katrâ sinâ Jaunâ Deriba par tahdu nejehdsibu neko nestahsta, bet gan teiz, ka Pahwils tuhlin pehz sapulzes aiszeļojis. Beidsot — ir pilnigi netizami, ka Luhkass, kas pehz eewehrojamako Deewwahrda isskaidrotaju domam *nebij Schihds* un preeksch schi apraksta bij gadus seschus usturejees Wihlipos, *Romeeschu* kolonijâ un eeraschâs un Apustuļu Darbus usrakstija *Romeetim*, waj Greekim, Teowilam (Ap. D. 1, 1), rakstidams par draudsi, kas atradâs Mas-Asijâ, *Romeeschu* eeraschâs, buhtu sche leetojis Juhdu deenas sahkuma rehkinus. Un Romeeschi deenas rehkinaja tâ pat kâ mehs no pusnakts. It kâ L. 3, 1 Luhkass *gadus* ir rehkinajis pehz Romeeschu weida, tâ ari sche winsch rehkinajis *deenas* sahkumu. — Esam istirsajuschi sche drusku Sabatistu Bihbeles isskaidroschanas weidu, lai rahditu zik usmanigam jabuht weenteesigam kristigam, kad Sabatisti sahk sawas mahzibas peerahdit „ar Bihbeli.“ — Beigâs waram sche wehl peebilst, ka pirmee kristigee, pehz wehstures leezibas, sawas kahrtigâs sapulzes, sinamâs, parastâs, arween mehdsa noturet sawâs swehtdeenâs *no rihta*, tapehz ka rihta agrumâ, pirmâ nedeļas deenâ jau tas Kungs bij augschamzehlees un Wina augschamzelschanai par peeminu jau tureja sapulzes swehtdeenâs jeb nedeļu pirmâ deenâ. Tâ ari buhs darijuschi Troadeeschi un tikai Pahwila dehļ, kursch atradâs pehdejo reisi winu widû, sapulze ilga wisu deenu, pat lihds pusnaktij un otrâs deenas rihtam. Un tâ kâ ta Kunga meelastu *parasti* baudija pehz deewwahrdeem un kristigo sarunam, tad ari *schoreis* ta Kunga meelasts nowilzinajas lihds wehlai naktij.

1. Kor. 16, 2 ir otrais pantinsch, kas aisrahda us muhsu swehtdeenas swehtischanu pirmâs kristigâs draudsês. Pantinsch schahds: „Ikkatrâ pirmâ nedeļas deenâ lai ikweens no jums pee sew pascha ko laba noleek un sakrahj, zik winsch paspehj, lai tâs dahwanas naw jasalasa tad tik, kad es nahkschu.“ Dahwanas, par ko muhsu pantinsch stahsta, tika sakrahtas preeksch Jerusalemes kristigo draudses nabageem neween Korintas kristigo draudsê, bet wispahri Pahwila draudsês. Salihds. 1. Kor. 16, 1. Jautajeens nu ir, kapehz Pahwils leek dahwanas sakraht *pirmâ nedeļas* deenâ neween Korintâ, tas ir, weenâ no *Greekijas* leelakâm draudsem, bet ari Galatijâ, *Mas-Asijâ*? Dabigâ atbilde us to ir weenigi ta, ka pirmâ nedeļas deena kristigeem bij *sewischka* deena, sinama, eesihmeta deena, kas dahwanu salasischanai bij sewischki *noderiga*. Pirmâs nedeļas deenas sewischkigums un derigums preeksch dahwanu sakrahschanas bij tas, ka *schi deena tika dahwinata jeb swehtita*

tam Kungam, kas jau kristigos bij apdahwinajis neissakami. Schai deenâ sirdis bij atwehrtas labam darbam. Wispahri, ja schi deena nebuhtu sewischki eesihmeta, tad droschi ween Pahwils buhtu peebildis, usaizinot us dahwanu doschanu, tapehz taisni pirmâ nedełas deenâ dahwanas jasakrahj. — Atteezotees us scho pantinu, Sabatisteem atkal saws isskaidrojums. Wini teiz: „Pahwils lizis salasit dahwanas preeksch nabageem pirmâ nedełas deenâ jeb muhsu swehtdeenâ un lizis pirmâ nedełas deenâ „strahdat“, tas ir, sakraht dahwanas nabageem, tapehz ka „pasaułigus darbus“ — Sabatistu paschu teizeens — tak bijis „japastrahdajot“ newis swehtdeenâ jeb sabatâ, bet gan darbdeenâ. Peeminam scho Sabatistu isskaidrojumu, tapehz ka winâ redsams neween bauslibas, bet pat warisejisks gars, ko tas Kungs arween ar ihgnumu atraidijis. Ari Wariseji un rakstu mahzitaji „gluhneja“ us Jesu, waj tik Winsch nedseedinâs swehtdeenâ. Jesus tad prasija teem: „Waj ir brihw swehtdeenâ labu darit, waj łaunu darit?“ Un tad winsch darija labu, dseedinaja nelaimigo. Mk. 3, 1—6. Eseli iswilkt no bedres — nu, leekas, tur Sabatisteem wehl buhs leela galwas grosischana, waj tik to drihkst swehtdeenâ! Bet ta Kunga Gars mahza: „Man mihl sirdsschehlastiba un ne upuris!“ Mt. 12, 7; 9, 13; Osej. 6, 6. — Japeesihmè wehl, ka schis pantinsch gaischi rahda, ka pirmâs kristigâs draudsês nepasina desmitâ doschanas bauschla, jo zitadi tak Pahwils nebuhtu sche teizis wahrdus: „Ikweens lai sakrahj, zik paspehj,“ bet gan: „Dodat desmito!“ Pirmâs kristigâs draudses arween darija pehz schi ewangelijuma bauschla: zik paspehj. Daschi dewa łoti daudf — weselus tihrumus, Ap. D. 4, 37., daschi pat sewi un wisu sawu dsihwi us ta Kunga altara, turpreti dascheem draudse dewa wisu, ko teem wajadseja, tas ir truhzigeem, nabageem un atraitnem. Ap. D. 6, 1. Desmitâ doschanas bauslim tik bij nosihme Kanaaneeschu dsihwes apstahkłos, kur jau katram bij saws semesstuhrits — „wihges un wihna koks“ pehz Deewa likuma — ihpaschums, 3. Mos. 25. nod., bet newis wisas pasaules dsihwes apstahkłos. Tatschu, ko tu „gudrus“ łaudis ismahzisi. „Gudri“ tee sin, ka desmitais teem nodroschina leelas naudas sumas winu bauslibas sistemas ustureschanai gan zaur labi algoteem mahzitajeem, gan zaur rakstu isplatischanu, gan labako telpu uftureschanu. Schai „gudribai“ masa behda, ja nabaga strahdneeks, kas tapis pat nabagaks un pat bes darba, swehtidams sabatu muhsu apstahkłos, apmulsinatâs, deewbijigâs apsinas dsihts, un nabaga atraitne un bahrinsch, no sawas nabadsibas atnes desmito teesu draudses kasê, tizedams, ka winsch isbehdsis ta Swehra sihmei un peeskaitits to 144 tuhkstoschu apseegeleto pulkam.

Treschais Bihbeles pantinsch, kur mineta muhsu swehtdeena, ir Jahn. Par. 1, 10: „Es biju garâ ta Kunga deenâ un dsirdeju ais manis stipru balsi kà basuni.“ Schos wahrdus Jahnis Parahditajs usrakstja pirmà gadu simtena beigâs. Schai laikâ jau muhsu swehtdeenai bij wahrds. Winu sauza, kà pantinsch rahda, par „ta Kunga deenu.“ Pirmraksts pat isteiz wairak. Tur preeksch wahrda „ta Kunga“ naw wis substantiws jeb leetaswahrds, bet gan adjektiws jeb ihpaschibaswahrds. To eewehrojot, muhsu pantina teizeena „ta Kunga deenâ“ domas ir schis: „tam Kungam swehtitâ, atschkirtâ jeb piederigâ deenâ.“ Pirmrakstâ jeb Greeku walodâ schis teizeens schahds: „En te kiriake (h)emera.“ Wahrds „kiriake“ nosihmè schai pantinâ „tam Kungam swehtits,“ jo „kirios“ nosihmè „kungs“. Bet nu wahrds „kiriake“ sastopams ari tai nosaukumâ, kahds preeksch muhsu swehtdeenas apsihmeschanas wiseem senlaika kristigeem, kas runaja greekiski. Tee muhsu swehtdeenu apsihmeja ari ar wahrdu „kiriake“. Latinu, Italeeschu, Spahneeschu, Franzschu walodâs sastopams tas pats apsihmejums preeksch muhsu swehtdeenas, saprotams winu walodâ, peem. „dominica (dies)“, „domenica“, „domingo“, „dimanche“. „Dominicus“ nosihmè Latinu walodâ „kungs“. Ta ir laba leeziba, ka schajâ pantinâ ir mineta ta deena, ko apustuli un pirmee kristigee bij nowehlejuschi sawam Pestitajam par godu. Pehz Jaunderibas pirmraksta jau ari sw. wakarinu pirmee kristigee sauza par „ta Kunga meelastu“, 1. Kor. 11, 20. — Domas, ka schinî pantinâ jau ari warot buht domata ta Kunga atnahkschanas deena, teek isnihzinatas galigi, ja eewehro isteiksmi, kahdâ apsihmeta ta Kunga atnahkschanas deena. Ta wisur Jaunâ Deribâ gluschi zitada ne kà scheit, jo winâ preeksch wahrda „Kunga“ teek leetots pirmrakstâ substantiws genitiwâ un newis adjektiws kà scheit. — Saprotams, Sabatisteem netihkas, ka tas Kungs Jahnim buhtu parahdijis brihnischkâs leetas kristigo swehtdeenâ un tadehł, teem atkal zits kas mutê ne kà pahrejeem Bihbeles isskaidrotajeem, runajot par to, kahdâ ta Kunga deenâ Pestitajs Jahnim rahdijis Pehdigo Laiku notikumus. Wini teiz: Ta deena, kuru Jahnis scheit peemin, nebij wis pirmà nedełas deena jeb swehtdeena, bet gan — sabats. Tà atkal teem kristigeem, kas nepasihst wisus Sabatistu tihklus, teek eelaista migla azîs. Bet łausim sche puhst prahta un Bihbeles pasihschanas wehjam. Tas tuhlin isklihdinàs miglu un apmahnitais redsès iseju no Sabatistu bauslibas tihkla. It nekur Jaunâ Deribâ sabats neteek saukts par ta Kunga deenu, kaut gan par sabatu daudsreis runa Jaunâ Deribâ. Wisur tur winu sauz tikai par sabatu. Atstahstot kristigeem brihnischkâs parahdischanas, Jahnis tak ne eedomatees newareja, apsihmet jehgumus ar zitu wahrdu ne kà kristigee bij paraduschi. Jahnis bij goda wihrs; miglu kahdam azîs laist winsch nekad nelaida, bet gan arween runaja pateesibu. Ja parahdischanas Jahnis buhtu redsejis sa-

batâ, tad tas droschi teiktu: „Es biju garâ sabatâ,“ bet winsch tà neteiz. Otrkahrt — Jaunà Deriba, leetodama wahrdu „Kungs“, ar to arween domà to Kungu Jesu, isnemot tikai zitatus no Wezas Deribas, un newis Deewu to Tehwu. Un kristigee sawu swehtdeenu tak neatteezina us Deewu to Tehwu, bet gan us to Kungu Jesu Kristu. — Tà tad schajâ pantinâ mineta muhsu swehtdeena winas bihbeliskâ wahrdâ. Ja nu kahdai leetai jau wispahri parasts wahrds un to leeto — „tajâ war buht“, tad wina ari ir. Tà tad pirmeem kristigeem jau apustula Jahna laikâ muhsu swehtdeena bij kautkas wispahri pasihstams, leetojams un eerasts. — Mehs pahreetam nu us wehstures leezibam par muhsu jeb kristigo swehtdeenu — ta Kunga deenu, ka ta jau sen bijusi preeksch pahwesta un Konstantina.

Wehstures leezibas par swehtdeenu. Mozeklis Ignatijs, Sihrijas *Antiokijas* kristigo draudses biskaps — Sihrijas Antiokija bij tà sakot wisu paganu kristigo mahte, Ap. D. 13 — miris 115. gadâ pehz Kristus, tà tad dsihwojis pahris gadu desmitus tai paschâ laikâ, kad apustulis Jahnis — raksta sawâ wehstulê Magneseescheem schahdus wahrdus: „Tee, kas tajâs wezâs leetâs usaudsinati, wehlak tikuschi pee jaunas zeribas, *neswehti wairs sabatu, bet dsihwo tà kà ta Kunga deenai peeklahjas,* kurâ ar muhsu dsihwiba radusès zaur Winu un Wina nahwi.“ — „Barnabas Wehstulê,“ kas radusès otrà gadu simtena pirmâ pusê, ir tahdi wahrdi: „Tapehz ari mehs swehtam astoto deenu kà preeka deenu, kurâ Jesus uszehlees no mironeem.“ — Plinijs, keisara Trajana personigs draugs un keisara weetas ispilditajs Bitinijâ, tas ir, Masasijas kristigo draudschu semê, sahkot no 109. gada pehz Kristus, sahka nowehrot kristigos un tad rakstija par teem keisaram, ka tee nedarot tos noseegumus, kuru dehl tos apsuhdsot, bet gan *sapulzejotees kahdâ sinamâ deenâ preeksch saules lehkschanas,* dseedot dsesmu kopigi sawam deewam Kristum, beedrojotees zits ar zitu, newis us noseegumeem, bet gan lai nesagtu, nelaupitu, nepahrkahptu laulibu, ispilditu doto wahrdu, nepeesawinatos ustizeto mantu. Pehz tam tee eetot us mahjam un sanahkot atkal wakarâ, lai bauditu weenkahrschu, newainigu meelastu. Schajâ eewehrojamâ keisara weetneeka sinojumâ par pirmeem kristigeem eewehrojamas sewischki diwas leetas. Wispirms tas, ka kristigee sapulzejàs no rihta, preeksch saules lehkschanas. Ja tee buhtu swehtijuschi sabatu, tad tee sapulzetos wakarâ, sabata jeb Schihdu swehtdeenas sahkumâ un nesanahktu wairs otrâ wakarâ, us „weenkahrscho, newainigo meelastu,“ tapehz ka tad pehz Juhdu rehkina nebij wairs sabats, bet gan jau darbdeena. Gaischi redsams, ka Bitinijas kristigee it kà winu beedri Troadâ, netahl kaiminos, sanahza kristigo swehtdeenas *rihtâ,* lai tà eespeedigaki atminetos Kristus augschamzelschanos, kas jau ari notika „pirmai nedelas deenai *austot*“ un lai *wakarâ* sanahkot un baudot ta Kunga meelastu atminetos to brihdi, kad tas Kungs, schkirotees no sawejeem, *wakarâ* eestahdija Sawu meelastu. Otrkahrt, tiklab Plinijam, ka ari keisaram Trajanam sabats bij labi pasihstams. Ja nu kristigee buhtu sapulzes noturejuschi sabatâ, tad jau Plinijs buhtu leetojis sabata wahrdu un nebuhtu wis runajis par kahdu sinamu deenu,“ kuras wahrdu ne winsch, nedz keisars wehl nebij eegaumejis. — „Diwpadsmit Apustulu Mahzibâ,“ kahdâ pirmo kristigo rakstinâ, kas zehlees starp 120—160. gadu pehz Kristus, atrodos tahdi wahrdi: „Ta Kunga deenâ (jeb „tam Kungam swehtitâ deenâ,“ jo te tas pats teizeens, kas Jahn. Par. 1, 10), kurâ sapulzejatees, juns jalausch maise un jabauda pateizibas meelasts (tas ir, sw. wakarinsch), kad esat atsinuschi sawus pahrkahpumus, lai juhsu upuris buhtu schkihsts.“ — Mozeklis Justins, pirmo kristigo rakstneeks, kas 163. gadâ pehz Kristus, keisara Markus Aurelija laikâ, tika Româ schausts un tad mira sem bendes zira, eesneedsa sawâ dsihweslaikâ kahdu kristigo aisstahweschanàs rakstu keisaram Antonijam Pium. Schinî rakstâ schahds gabals: „Deenâ, kura nosaukta pehz saules, top notureta sapulze no wiseem, teem, kas pilsehtâ un teem, kas us laukeem dsihwo. Un sche teek lasiti apustulu sazerejumi un praweeschu raksti tik dauds, zik laiks atlauj. Kad preekschlasitajs pabeidsis lasit, tad preekschneeks tura preekschnesumu, kurâ paskubina un usaizina darit eeteiktos labos darbus. Pehz tam mehs peezelamees, lai wairakkahrtigi luhgtu Deewu ... Bet saulesdeenâ mehs wisi sapulzejamees, tapehz ka schi ir pirmà deena, kurâ Deews, pahrwehrsdams tumsibu un neistaisito weelu, taisijis pasauli un tapehz ka Jesus Kristus, muhsu Pestitajs, schinî deenâ augschamzehlees. Jo preeksch Kronosdeenas (tas ir, sestdeenas jeb sabata) Winu peesita krustâ. Bet tai deenâ pehz Kronosdeenas, kas ir saulesdeena, Winsch parahdijàs saweem apustuleem un mahzekleem un pamahzija tos par to, ko ari mehs eesneedsam juhsu apzereschanai.“ Schajâ Justina aprakstâ esam islaiduschi tai weetâ, kur winas trihs punktis, wina aprakstu par ta Kunga meelastu. Ari schis apraksts leezina, ka pirmee kristigee swehtijuschi pirmo nedelas deenu jeb muhsu swehtdeenu. Par saulesdeenu Justins pirmo nedelas deenu sauz, tapehz ka keisara sapraschanai schis nosaukums bij wairak peemehrots, jo tà Romeeschi sauza pirmo nedelas deenu. Ais ta pascha eemesla winsch sestdeenu jeb sabatu sauz par Kronosdeenu. — Basnizas tehws Irenejs, kas bij biskaps no 168—202. gadam Lionâ, Galijâ, tagadejâ Franzijâ, zeenijamà mozekla, Smirnas biskapa Polikarpa mahzeklis, raksta: „Ta Kunga deenâ neloka zelus, tapehz ka ta ir augschamzelschanàs sihmogs ... No apustulu laikeem eesahzees schis eeradums ...“

Schis nu ir tàs leezibas — no daschadàm kristigo draudsem daschadâs semês — kas wistuwaki apustulu laikeem, par to, ka pirmee kristigee swehtijuschi muhsu swehtdeenu pirms pahwestibas, pahwesta un keisara Konstantina.

Leezibas no wehlaka laika, no treschà un zeturtà gadu simtena, par muhsu swehtdeenas swehtischanu kristigo draudsês, mehs waretu peewest weselu rindu, bet tas naw wajadsigs, jo mehs sawu mehrki esam aissneeguschi: atspehkojuschi Sabatistu aplamos eestahstijumus par muhsu swehtdeenas iszelschanos. Tà tad muhsu swehtdeenas jeb ta Kunga deenas zehlonis naw wis meklejams pahwestibâ, waj zeturtâ gadu simtenî pehz Kristus, bet gan pirwâs kristigâs draudsês un pirmâ gadu simtenî. Tà tad Sabatistu apgalwojumi, it kà muhsu swehtdeena buhtu iszehlusès no pahwesta, waj keisara Konstantina nepamatojas wis us notikumeem, bet gan us — sila gaisa.

Kad nu — esam pahrleezinajuschees, ka muhsu swehtdeena jeb ta Kunga deena ir pirmo kristigo draudschu ihpaschums un iszehlusès tajàs, tad buhs ari ne masak waldsinoschi sinat, kà wina ihsti iszehlusès un kas tee bij par eemesleem, kuru dehl pirmee kristigee to eesahka swehtit. Waldsinoschi schee jautajumi ir wehl sewischki, tapehz ka Jaunâ Deribâ it ne kur naw noteiktas pawehles — gan tur ir preekschsihmes, kà jau redsejam — par ta Kunga deenas swehtischanu. Un, luhk, taisni tas, ka Jaunâ Deribâ naw pawehles par ta Kunga deenas swehtischanu, leekas Sabatisteem leelu leelais peerahdijums, ka ta Kunga deena neesot swehtijama. Preezigi tee bersè rokas par to un mulsina, taisni aisrahdidami us scho leetu, weenteesigus kristigos, kam naw walas, sawu maisiti pelnot, dauds domat, bet kuri seko pa leelakai dalai sawas kristigàs sirds dsinai. Bet ari schai leetâ Sabatisti nespehj redset tahlak kà lihds sawam degungalam un sawas bauslibas rukleem — nespehj pazeltees ewangeliskâ brihwibâ. Schai weetâ mehs Sabatisteem jautasim tikai weenu weenigu jautajumu un luhgsim, lai tee mums atbild to: Kur ir Jaunâ Deribâ teescha pawehle, ka mums jauskata Jaunàs Deribas raksti, taisni winas 27 grahmatas, kà swehti raksti, lihdsigi Wezàs Deribas swehteem raksteem — tas ir, par dsihwesmehrauklu jeb noteizeju? Lasi par scho jautajumu grahmatâ „Jaunà Deriba ar paskaidrojumeem" sem preekschmeta „Kà radàs Jaunà Deriba?" no 8—13. lapas pusei. Tai aprakstâ tik jaislabo weena drukas kluhda. 11. lap. p., 6. rindinâ no augschas jalasa ir: „Atsihtee raksti ir: 4 ewangelijumi, Apustulu Darbi, 13 Pahwila wehstules, Ebreju Grahmata u. t. t." Pirmo kristigo draudschu leetoschanâ bij bes muhsu 27 Jaunàs Deribas grahmatam sahkumâ ari wehl dauds zitu rakstu, kuri tagad naw Jaunâ Deribâ un kristigas draudses sahkuma laikos winas leetoschanâ wispahri truhka daschas labas grahmatas no muhsu tagadejàm Jaunas Deribas grahmatam. Kur ir teescha pawehle Bihbelê, ka muhsu tagadejàs Jaunàs Deribas grahmatas ir swehti raksti? Tahdas pawehles naw. Waj tad nu Sabatisti jeb Adwentisti ari sobotees par Jauno Deribu it kà par muhsu swehtdeenu un ari Jauno Deribu usskatis par kahdu „ta Swehra sihmi?" Us to teem gan buhtu, skatotees no winu domaschanas weida un atsihschanas, dauds leelakas teesibas un labaks „peerahdijums" par „ta Swehra sihmi" ne kà par muhsu swehtdeenu, jo muhsu Jaunàs Deribas grahmatu sakopojuma galigee noteikumi jeb apstiprinajumi notikuschi 360. 393. 397. 419. gadâ pehz Kristus, tà tad zeturtà gadu simtena beigâs un peektà gadu simtena sahkumâ. Un tad jau tàs pahwestibas" bij dauds wairak ne kà pahris gadu simtenus atpakal un „agrà atkrischana no jaunàs deribas" — schis ir Sabatistu teizeens — pilnigakà. Warbuht ari Sabatisti netiz Jaunai Deribai kà swehteem raksteem un dsihwes noteizejeem. Warbuht wineem galwenà grahmata Daniels. Teiz, ka Sabatisti-Adwentisti netizot, ka Deews trihsweenigs un tas Kungs Jesus Deewa „weenpeedsimuschais" dehls. Nu, katrs pats to Sabatisteem war paprasit teeschi. Ebioneeschi, Sabatistu domu beedri pirmo kristigo draudschu laikmetâ, tà tizeja.

(Turpmak beigas).

Rakstneeziba.

Laikraksta „Jauniba" schi gada 4. numurâ ir kahda „kritika", kas parakstita ar wahrdu „Omega", par grahmatu „Wina pehdâs—Ko gan Jesus daritu?" Omega teiz, ka grahmatas tulkojums esot „wisai wahjisch un kluhdains" un ka wispahri grahmatas tulkotaja, P. Lauberta, rakstu darbi esot „pawisam sweschadâ walodâ rakstiti" un rakstibas weids „pascha eedomats un kluhdains". „Kluhdu un wahjibu" peerahdischanas dehl teek usrakstiti pahris teikumu no grahmatas „Wina pehdâs" un minetâ grahmatâ leetotais wahrds „dahlers." Schee teikumi schahdi: „Naeles tehws, tà pat kà Wirdschinijas tehws, bij miris, kamehr gimene atradàs zelojumos, ahrpus mahjam. It kà Wirdschinijai Naelei, ar winas tagadejo dsihwes mehrauklu, bij pilnigi preti winas tuwakee peederigee. Winslo kundse gaidija, ka Naele runàs tahlak." 64. lap. p. Schos teikumus nu „kritikis" newarot saprast. Leekas, ka winsch buhs tas weenigais, atskaitot warbuht ahbezneekus, kas schos teikumus newar saprast. Zerams jau, ka „kritikis" buhs minejis tos wiskluhdainakos, miswahjakos un wisnesaprotamakos teikumus, tapehz ka winsch no wisas grahmatas kà peemehrus sawas kritikas apstiprinaschanai usrakstijis tikai schos trihs teikumus. Lai „kritikis" ari tos spehtu saprast, tad pateikschu winam, ka grahmatas drukajot, kahdreis nokriht kahds burts, waj kahds punkts, ja tee atrodas salikuma malâ—tad iszelas drukas kluhda, ne walodas kluhda — un ka stahstos neleeto ahbezneeku isteiksmi. Ja stahsts buhtu tizis tulkots preeksch ahbezneekeem, tad weenu no mineteem teikumeem waretu usrakstit ari tà: „It kà Wirdschinijai, tà ari Naelei u. t. t." Tad wehl „kritikim" deretu sinat, kà tikai skolneekeem jaraksta tà kà winu mahzibas grahmatâ noteikts, bet newis rakstneekeem, sewischki Latweeschu tautâ, kuras rakstibas weids wehl arween naw noteikts un

paſtahwigi teek pahrlabots. Rakſtneeki un walodneeki jau ir tee, kas ſarakſta ahbezes un walodas mahzibas. Tiklihdſ „kritikis" to ſinàs, tad wahrds „dahleris" winam nebuhs wis wairs „gluſchi nepareiſs un prowinzialiſms," bet gan ſekas walodas likumam, ſewiſchki preekſch ſweſchwahrdeem: Rakſti tà, kà wahrdu iſrunà! — Lauberts ir paſihſtams, winſch ſarakſtijis prahwu ſkaitu ſiniſku rakſtu un rakſteenu, tulkojis ſtahſtus un garigas dſeeſmas un dſejolus un iſdod ſawu awiſi, bet kas ta ir Omega? Ko winſch ſarakſtijis? Skatos, raugos, neko no Omegas newar atraſt zitu, ka tikai „kritiku" par Lauberta rakſtu darbeem. Nu, tad eepaſihſimees ar meiſteri Omegu kà rakſtneeku no tàs paſchas wina „kritikas". Bet kas tas? Schi „kritika" jau mudſchet mudſch no peerahdijumeem, kahds „meiſters" Latweeſchu walodâ un rakſtibâ Omega! Wina teizeeni: „leek pahrlikt," un „rakſtibas wihſe" jau ir pirmſeemneeka germaniſms, jo Latweetis ſcho teizeenu weetâ leeto teizeenus: „leek pahrdomat," „rakſtibas weids". Wahzeetis gan „überlegt", un runà par „Schreibweiſe". Tà pat ſkoleni dabù ſarkanas ſtrihpas no ſkolotaja ſawâs burtnizâs, ja wini rakſta „iſpreezèm", „neweiklis", „wiſpahrigi," „ſawadas walodas". Un kad ſkolens neſin, kapehz winam ſem ſcheem wahrdeem ſarkana ſtrihpa un kad tas eet raudadams pee ſkolotaja, lai dabutu paſkaidrojumu, tad ſkolotajs aiſrahda, ka ſkolena burtnizâ paſtrihpotos wahrdus ir jarakſta ſchahdi: Iſpreezam, neweikls, wiſpahrigi, ſawadàs walodas. Tai weetâ, kur „kritikâ" leetots wahrds „broſchurina," ir jaleeto wahrds „broſchurinu," Lauberts teiktu „grahmatinu". Paraſti ſaka „mehrauklu", newis „mehra auklu." Nedrihkſt ſazit: „Un ſchis jautajeens *dara* brihnumus: *pahrwehrta*", bet gan waj nu „darija — pahrwehrta", waj ari „dara — pahrwehrſch". Beſ tam wehl „kritikâ" leels kahrtigas domaſchanas truhkums. Tur ir ſchahdi teikumi: „Mahzitajs kanzelê kahpjot un pehz ſchis mehrauklas ſpredikojot ſajuht ſewî un ſawos draudſes lozeklos pilnigu pahrwehrſchanos." „*Zena* grahmatai wiſai lehta, wairak par 10 lokſnem *beeſa*, uſ glihta papira makſà tikai 30 kap." „Kanzelê kahpjot" mahzitajam wehl naw nekahdas pahrwehrſchanàs ſajuhtas un winſch newis „*ſajuht*", bet gan „*nomana*" pahrwehrſchanos ſawos draudſeslozeklos. Teikumam jaſahkas: „Mahzitajs, uſkahpis kanzelê." Grahmatas *zena* tak naw 10 lokſnes beeſa un drukata uſ glihta papira, bet gan *grahmata pate*. Jateiz ir: „Ari zena grahmatai wiſai lehta — grahmata wairak ne kà 10 lokſnes beeſâ." Lauberts teiktu: „Grahmata ļoti lehta, 10 lokſnes beeſa, drukata uſ glihta papira, makſà tikai 30 kapeikas." — Pahrrunajot Omegas „kritiku", atminos kahdu Dſineju (Ehnu), kas bij eeſuhtijis weſelu burtnizu ſawu „dſejolu" „Kriſtigam Wehſtneſim". Pahris dſejolu no teem, pahrlabotus, „Wehſtneſis" uſnehma. Pahrejee eeſlihdeja papiru kurwî. Te pehz pahris nedelam peepeſchi Dſinejs „Ewangeliſtâ" „kritiſè" Swahrguka — ſchi Latweeſchu dſejas meiſtera dſejolus un noſauz Swahrguka un A. Dulbes rakſtu darbus par „*eeſahzeju* darbeem", runadams pee tam tà, it kà winſch pats buhtu waj nu Gehte, waj Leſſings, waj Schillers. Tas bij 1908. gadâ. Pateeſi janoſplaujas par tahdàm mulkibam!

Tatſchu wainojams naw tikdaudſ „kritikis", — „kritiſet" muhſu deenàs grib waj katrs zuhkgans — bet gan redaktors, kas tahdas „kritikas" leek nodrukat ſawas awiſes ſlejâs. Laſot ſcho „kritiku", domaju weenkahrſchi par redaktora *pawirſchibu*, kuru beeſchi ween aiſbildina newaļa, bet eeſkatotees redaktora paſcha „rakſtibaswihſê" wairs newaru domat par redaktora pawirſchibu, bet gan par ko zitu. Kas tas zits ir, to noſkahrtis katrs ihſts kritikis un rakſtneeks, ja winſch palaſiſees „Jaunibas" ſludinajumu 1909. gada pirmâ numurâ un tur pat eewadrakſtu un 4. numurâ „Wehſtulneeku". Tur tahdi teizeeni un wahrdi un „rakſtibaswihſe": „eet atpakaļu," „wangibâ", „*ſaweſt kahrtibâ* ſawas leetas," „ſirdſ" (tſchetrreiſ), „kahdſ", „gul uſ ſlimibas gultu," „ſirdſ nemeers," „reſtem," „ſkahde," „bes". Ja nu buhtu laika, tad droſchi ween atraſtu ſchahdu mantu „Jaunibâ" wehl wairak. Schis mantas ſakrahtas, palaſotees „Jaunibâ" tikai pahris lapas puſes. Lauberts droſchi ween ſchis „ihſtàs walodas" weetâ leetotu ſawâ „ſweſchadâ walodâ" — pareiſi iſſakotees — ſawâ iſteikſmê un rakſtibasweidâ wahrdu „ſirdſ", „kahdſ" weetâ wahrdus „ſirds", „kahds" — newis „wangibâ", bet gan „guhſtneezibâ", newis „bes", bet gan „beſ", newis „ſkahde," bet gan ſaudejums," newis „ſaweſt kahrtibâ," bet gan „nokahrtot" u. t. t. „Jaunibas" redaktors teiz un rakſta: „Un wehl ziti — — — *zaur* ſchauſmigu kauna nahwi, *atrauti no* dſihwibas." Lauberts teiktu: „Un wehl ziti miruſchi ſchauſmigâ kauna nahwê."

Bet peetiks. Eſmu rakſtijis ſche tik gari, tapehz ka Lauberts iſdod lehtas kriſtigas, pa leelakai daļai ſiniſkas grahmatas, peemehrotas muhſu tautas laika praſijumeem, leelâ daudſumâ, pat neſkatotees uſ to, ka ſiniſkas grahmatas nepilda wis katrreiſ iſdeweja kabatu, bet gan beeſchi tukſcho to. Meſt tad wehl ehnas, neprahtigi un nekriſtigi kritiſejot, uſ weenteeſiga ſtrahdneeka darbu un ſagahdat ſtrahdneekam leeku darbu un ſaudejumus, pateeſi ir *pahrak neapdomigi*.

Neeſmu mekléjis kritikas par Lauberta darbeem — nemekleju ari Omegas „kritiku," nejauſchi uſgahju to — bet weenu kritiku atminos laſijis par Lauberta rakſtu darbeem „Rigas Awiſê" 1908. g. 104. numurâ. Tur ſazits par Lauberta darbu „Bihbele kritikas ugunî!" atteezotees uſ walodu ſchahdi: „*Waloda ſkaidra un tekoſcha*. Autors dod ſkaidras, noteiktas atbildes, dibinadams tàs pa leelakai daļai iſ weenkahrſcheem, *katram ſaprotameem logiſkeem* prahta ſlehdſeeneem."

Beſ tam — man brihnums, ka gan Lauberts ir ſpehjis pahrtulkot Scheldena grahmatu, kas Anglu walodâ mudſchet mudſch no ſweſchwahrdeem un ir neſchehlig: ihſâ un ne pahrak ſkaidrâ iſteikſme, gandrihſ pilnigi beſ ſweſch-

wahrdeem un tà, ka katrs, kas isgahjis pagastskolu, winu weegli war saprast.

Alfa.

Apskats.

Wahrda kristigee. Kahds wirsneeks lika isnahkt no sawa pulka kareiwjeem wiseem teem, kas skroderi. Tajos, kas peetcizàs, bij ari weens, kas nebij skroderis. Kad tam prasija, kapehz tas nahzis, tas isskaidroja, ka wina uswahrds esot Skroderis un winsch aif ta eemesla domajis, ka ari winsch esot aizinats. Winsch luhdsotees atwainojumu.— Waj nebuhtu tak godigi, kad tee laudis, kas dsihwo grehkâ un tomehr grib buht kristigee, reis atklahti atsihtos, ka tee naw kristigee, bet gan tikai sauzas par tahdeem. Tas kristigai draudsei buhtu leels pakalpojums.

Kihnas Eekschsemes Misionei ir 900 misionesstrahdneeku Kihnâ. Wini darbojas 206 weetàs plaschajâ walstî. 1908. gadâ ir draudses wairojuschàs par 2804 lozekleem.

Juhdu pasaulê pehz winu jaunakàs statistikas ir 11 miljoni. Eiropâ winu 8,748,000, Amerikâ 1, 556,000, Afrikâ 354,000, Asijâ 342,000, Australijâ 17,000. Kreewijâ Juhdu ir 5,100,000. Nujorkâ — 700,000, waj pat 800,000, Jerusalemê 30—40 tuhkstoschi. Kahda zita Juhdu statistika teiz, ka Juhdu pasaulê esot gandrihs 12 miljoni. — Nu, gruhti jau ir Juhdu skaitu galigi noteikt, jo wini pahrak iskaisiti starp tautam.

Sweedru Baptistu pehz winu jaunakàs statistikas ir gandrihs 50 tuhkstoschi. Tà ka Sweedrijâ apmehram 5 miljoni eedsihwotaju, tad tur no katra simta weens ir Baptists. Winu misionesstrahdneeku 955, no teem tikai 320 pastahwigi weetàs. Pahrejee ewangelisti u. t. t.

Barons Baptistu mahzitajs. Mahzijâ, Sahrbrikenê, weetejà Baptistu draudse nesen eewehlejusi par sawas draudses preekschneeku sawu lihdsschinejo lozekli un draudses wezaju baronu fon der Reke (Recke). 2. maijâ jaunais sludinatajs kristijis 6 dwehseles. Wispahri issakas, ka barons Reke esot loti wehrts un zeenijams misionesstrahdneeks. — Ari laika sihme. Zinzendorfa gars atkal sahk mostees. Ak kaut winsch nahktu jo spehzigi!

Wehstulneeks.

Sanehmam L. B. Pag. M. no E. Schluhkas Leel-Platonê 50 kap. un Zeetuma Mis. no ta pascha 50 kap.

J. P. Pareisrakstibâ Jums wehl lahgi neweizas. Bes tam eesuhtitos gabalinos maf wehrta satura. Schoreis wehl nenodrukasim. Sirsnigi sweiki!

„**Kristiga Wehstnescha**“ lasitajus luhdsam muhs atwainot, ka issuhtam № 6 un 7 us reisi. Pagahjuschâ numurâ peesihmejam, ka raksteens par „Sabatismu“ aisnems pahris numuru. Sahkam rakstit, bet israhdijàs, ka raksteens isnahk garaks ne kà bijam domajuschi. Lai nu lasitajeem buhtu eespehja, dabut sakarigu pahrskatu par Sabatisma nepamatoteem usbruzeeneem ewangeliskai brihwibai un dabut rokâ eerotschus, ar ko karot sekmigi preti, tad bijam speesti nodrukat schoreis no ta labi dauds. Tà isnahza 2 numuri us reisi. Wismihlaki buhtu tuhlin isdewuschi ari wehl 8. numuru, jo tur nobeidsees raksteens par Sabatismu, bet nepaguwam sarakstit 8. numuram lihdsdodamo „Jauno Deribu ar paskaidrojumeem“. Tà pat ari „**Ewangelijuma Dseesmu IX. krahjums**, [illegible] dseesmas jau ir pahrtulkotas un atdotas drukaschanai, tiks is[illegible] № 8. — Mums schkeet, ka raksts par Sabatismu tizigeem [illegible] muhsu laikâ buhs noderigaks ne kà stahstini, waj sinas par misioni, [illegible] ka Sabatisms apdraudê muhsu ewangelisko brihwibu. Bes tam Stahstini jau ir ari „Labâ Wehstî“. — Raksteenu par Sabatismu isdosim ari grahmatinâ, jo muhsu swehts peenahkums jau ir teem, kas teek maldinati zaur bauslibu, atdarit azis. Bes tam jau grahmatinâ ari teek wisâ nopeetnibâ atrisinati daschi jautajumi, par peem. ta Kunga deenas iszelschanàs, kuri waldsinas katru. Grahmatina maksàs 25 kap. un buhs 66 lap. p. beesa.

Redaktors-isdewejs P. Lauberts.

Drukajis P. Gailis Rigâ, Jahna eelâ Nr. 8.